

TASARRUFLARI DEĞERLENDİRMEDE FİNANSAL OKURYAZARLIĞIN ÖNEMİ ve BİR UYGULAMA

S. Öznur SAKINÇ¹

Geliş: 23.06.2018 / Kabul: 13.09.2018

DOI: 10.29029/busbed.435890

Öz

Gelişen teknoloji ile birlikte kişilerin tasarruflarını değerlendirebileceği yatırım alanları giderek genişlemektedir. Önemli olan çeşitliliği giderek artan yatırım araçları arasında doğru karar vererek tasarrufları artırmaktır. Alınabilecek yanlış yatırım kararları kişilerin tasarruflarının ve piyasaya olan güvenlerinin azalmasına neden olmaktadır. Bu konularda doğru karar verebilmek için gerekli olan bilgileri elde etmeyi ve edinilen bu bilgileri doğru bir şekilde analiz etmeyi kapsayan finansal okuryazarlığın önemi tüm dünyada gün geçtikçe artış göstermektedir. Finansal okuryazarlık, kişilerin gelirleri ile giderlerini etkin bir şekilde yöneterek düzgün bir bütçe oluşturmalarını, tasarruf ile yatırım konularında tüm verileri dikkate alarak etkin kararlar alınmasını ve böylece kişilerin finansal durumlarının iyileşmesini sağlayan süreçtir. Finansal okuryazarlık tüm toplumda olduğu gibi üniversite öğrencileri için de önemli bir kazançtır. Bu çalışmada finansal okuryazarlık ile ilgili bilgilerini değerlendirmek amacı ile işletme programı öğrencilerine anket çalışması yapılmıştır. Sonuç olarak öğrencilerin çoğunluğunun gelecekle ilgili plan yapmadığı, finansal okuryazarlık için gerekli dersleri almalarına rağmen hesaplamalarda sadece çok basit sorulara cevap verebildikleri, yatırım araçları ile ilgili bilgi seviyelerinin az olduğu ve finansal okuryazarlık seviyelerinin düşük olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Finansal Okuryazarlık, Tasarruf, Yatırım, Bütçe, Meslek Yüksekokulu İşletme Programı Öğrencileri

* Bu çalışma yazar tarafından International Symposium on Post-Secondary Vocational Education and Training (ISVET) 2016 kongresinde özet bildiri olarak sunulmuştur.

2 Dr. Öğr. Üyesi, Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, oznursakinc@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0806-3263>

IMPORTANCE OF FINANCIAL LITERACY IN EVALUATING SAVINGS AND AN APPLICATION

Abstract

Areas of investment in which individuals can evaluate their savings along with developing technology have become wide. What matters is to be able to decide correctly among ever-increasing variety of investment tools and ensure increase. Potential mistaken investment decisions lead to decrease in individuals' trust in the market and their savings. The importance of financial literacy, which includes obtaining the information necessary to make the right decisions in these matters and analysing the acquired information correctly, is increasing day by day all over the world. Financial literacy is a process in which individuals' arranging an appropriate budget in a way to manage their incomes and outcomes efficiently, making effective decisions by taking all the data in investment topics into account and by doing so ensuring the development of individuals' financial situations. Financial literacy is a significant gain not only for society but also for students. In this study, a questionnaire was administered to business administration students in order to evaluate their knowledge for financial literacy. As a result, it has been determined that most of the students do not plan about the future, they can only answer very simple questions in the calculations although they have to take lessons for financial literacy, that they have fewer knowledge about investment instruments and financial literacy levels.

Keywords: *Financial Literacy, Saving, Investment, Budget, Vocational High School Business Administration Students*

Giriş

Gün geçtikçe hem borçlanma hem de yatırım amaçlı finansal araçların çeşitliliği ve gelişen teknoloji ile birlikte finansal erişimde artış olmuştur. Yükselen enflasyon oranı ve döviz kurları ile yaşanan ekonomik krizler gibi etkenler, kişilerin kazançları ile hem bütçelerini yönetmelerini hem de yatırım yapmalarını zorlaştırmaktadır. Kişilerin bu çeşitlilik ve ekonomik durum içerisinde bütçe yönetiminde kullanacağı tekniği ve finansal araçları doğru seçmesi daha çok önem kazanmaktadır. Bu durum finansal bilgi ve becerinin önemi daha da çok artırmaktadır.

Finansal okuryazarlık kişilerin yeni ve çeşitli finansal araçları değerlendirip uzun dönemli bilinçli karar alma beceri ve bilgisidir (Mandell, 2006:163). Ayrıca finansal okuryazarlık, kişisel finansal refah elde etmek için sağlam finansal kararlar almak ve bunun için de gerekli olan farkındalık, bilgi, beceri, tutum ve davranışın

kombinasyonu olarak da tanımlanmaktadır (OECD INFE:2011). Finansal okuryazarlık kişinin bilgisinin beceriye, becerisinin tutuma ve tutumlarının da davranışlara dönüşmesini sağlayan birbirine içten bağlı bir süreçtir (Holzmann, 2010:338). Finansal okuryazarlık seviyesi yükseldikçe kişilerin hem finansal araçlar hem de bütçe yönetimi konularındaki bilgi, beceri ve donanımı artacaktır. Böylece kişilerin tasarruf hacmi artacak ve risk yönetme becerisi gelişecektir. İlerde oluşabilecek olumsuz durumlarda kendilerini koruma güçlerini de artırmış olacaklardır. Ayrıca ülkedeki finansal okuryazar sayısının artması ülke ekonomisindeki kayıpları azalttığı gibi tasarruf hacminin artmasında da etkin bir rol oynayacaktır (Jariwala ve Sharma, 2011:78).

Yatırım hacminin artırılabilmesi için finansal ürün ve hizmetlerin toplumun tümüne hitap etmesinin sağlanması, finansal piyasaların oluşturduğu sistem dışında kalan kişilerin de bu sisteme katılımının sağlanması ve de mevcut finansal araçların ve bunlara ait hizmetlerin kalitesi ile kullanımın artırılması amacı ile stratejiler ve planlar geliştirilmektedir (BDDK, 2014:2). Özellikle genç kişilerin finansal okuryazarlık seviyesini belirleyen etmenler arasında sahip oldukları sosyo- demografik özellikler ve ailelerindeki finansal bilgi düzeyi oldukça etkili olmaktadır (Lusardi, Mitchell ve Curto, 2010:358).

Ülkedeki kişilerin finansal okuryazarlık düzeyi bireylerin karmaşık finansal araçlar karşısındaki sorumluluğu artırmaktadır (Hawkins, 2011:4). Finansal piyasalara katılımın toplumun tümüne yayılma çabalarının karşısındaki engeller finansal erişim kısıtı, finansal okuryazarlık seviyesinin düşük olması ve piyasalardaki yasal düzenlemelerdeki yetersizlikler olarak sıralanabilir (Amidzic vd., 2014, s.5- 6).

Artan sayıda ülkede, düşük ekonomik düzeylerin uzun vadeli etkileri ve nüfusun çoğunluğu arasındaki finansal okuryazarlık düzeyi hükümetleri harekete geçmeye teşvik etmiştir. Gelişmekte olan ekonomilerde yükselen bir orta sınıf için banka hesapları, kredi ve tasarruf ürünleri de dahil olmak üzere temel finansal ürünlere daha fazla erişim sağlanabilmektedir. Gelişmiş ülkelerde ise finansal ortam ile ürünlerin artan karmaşıklığı refah seviyesini azaltırken kamu ve mesleki refah faydaları daralmaktadır. Kişilerin mali kararlarının önemi bu ortamda giderek artmaktadır. Finansal ürün ve kavramların bilgi ve kullanılışı konusundaki yetersiz bilgi uzun vadeli finansal kararlar almak ve ihtiyaçlarını karşılayan finansal ürünleri seçmek konularında kişilerin zorluk çekmesine neden olmaktadır. Farklı gelir düzeyindeki 45 ülke finansal eğitim için iyi gelişmiş ulusal bir stratejiye sahip olmak veya var olanı geliştirmek istemektedir. G20 ve Asya Pasifik Ekonomik İşbirliği (APEC) gibi küresel ve bölgesel toplantılar, bu ulusal çabaların finansal istikrarı ve kapsayıcı kalkınmayı desteklemek için uygunluğunu kabul etmiştir.

Finansal okuryazarlığın düzeyi bireysel tasarruf hacmini doğrudan etkilemektedir ve etkileri de uzun vadeli olmaktadır. Kişilerin yaşlılık dönemleri ile ilgili

olarak yapmış oldukları planlarında ve ilerde oluşabilecek yaşam kalitesindeki düşüşleri önlemede büyük önem taşımaktadır. (Altıntaş, 2009: 152).

Son yıllarda pek çok kurum ve yetkili otorite kişilerin finansal okuryazarlık düzeyinin zayıf olduğu konusundaki endişelerini dile getirmektedir. Özellikle kişilerin refahını artırmak için içinde yer alması gereken finansal piyasaların karmaşıklığının gün geçtikçe arttığı düşünüldüğünde bu endişeler daha çok artmaktadır. Yaşanan son ekonomik krizler, kişilerin finansal okuryazarlığının düşük seviyede olması nedeniyle almış olduğu kötü finansal kararların toplamının ülke ekonomisine olumsuz etkisinin hızla yayıldığını göstermektedir. Artık finansal okuryazarlık dünya çapında kaliteli yaşam becerisi ve ekonomik istikrar ile ekonomik gelişmenin kilit unsuru haline gelmiştir (OECD, 2012:4). Bir ülkede başlayan ekonomik krizlerin diğer ülkeleri de hızla etkilediği günümüzde hem ulusal hem de uluslararası platformda kişilerin gelirlerini, giderlerini ve tasarruflarını doğru olarak yönetebilmeleri daha fazla önem taşımaya başlamıştır (Atkinson ve Messy, 2012:7)

Yaşanan ekonomik krizlerin ardından, finansal okuryazarlık giderek ekonomilerin büyük bir çoğunluğunda önemli bir bireysel yaşam becerisi olarak kabul edilmiştir. Finansal eğitim, piyasa davranışlarının ve ihtiyatlı düzenlemenin önemli bir tamamlayıcısıdır ve bireylerin finansal davranışlarını iyileştirmek birçok ülkede uzun vadeli bir politika önceliğine dönüşmüştür. Bu trend finansal tüketici koruma önlemleri ile birlikte finansal eğitim girişimlerinin geniş bir yelpazede gelişmesine yol açmıştır. Bu amaçla OECD/INFE tarafından Finansal Eğitim İçin Ulusal Stratejiler Üzerine Üst Düzey İlkeler yayımlanmıştır (OECD/INFE, 2012:3).

Son yıllarda finansal eğitimin giderek artan ilgisine hükümetler, düzenleyiciler, mali kurumlar, kar amacı gütmeyen kuruluşlar ve sivil toplum da dahil olmak üzere geniş yelpazedeki aktörlerin eğitime artan katılımı eşlik etmiştir. Ulusal finansal eğitim stratejileri ve programlarında özel ve kar amacı gütmeyen kuruluşların katılımı için bir çerçeve ile kriterleri belirlemek isteyen kamu yetkililerine yönelik ve kendi davranış kurallarını geliştirmek ve girişimlerini yönlendirmek için kullanılacak bir rehber OECD/INFE tarafından 2014 yılında yayımlanmıştır (OECD/INFE, 2014:5).

Finansal okuryazarlık seviyesinin tespit edilmesi bu seviyenin artırılabilmesi için gerekli ön koşuldur. Seviye tespit edildikten sonra yapılması gereken düzenlemeler ve verilmesi gereken eğitimler belirlenir. Bu konuda yapılacak ölçümler finansal okuryazarlık konusundaki gelişimlerin hem ulusal hem de uluslararası bazda zaman içindeki durumunun karşılaştırılmasını da sağlayacaktır (Fuhrmann, 2015:25).

Finansal okuryazarlığın seviyesinin ülke çapında ölçülmesinin yanında ülkelerin bu konuda karşılaştırılmasını sağlayacak ölçüt için OECD Uluslararası Finansal Eğitim Ağı (INFE) adı altında uzman bir alt grup oluşturmuştur. INFE finansal okur-

yazarlığın ölçülebilmesi için kullanılacak okuryazarlık anketi ve metodolojik rehber hazırlamıştır. Anket soruları çeşitli ülkelerde yapılan pilot uygulamalar ve alınan sonuçlardan sonra son haline gelmiştir (OECD INFE:4).

Finansal okuryazarlık kişilere para yönetimi konusunda doğru kararlar alma yetisi kazandıracığından kredi kartı borcu gecikmesi, limit aşımı gibi sorunlarla karşılaşmayacaktır. Özellikle gençler için para yönetimi ve yatırım ile ilgili bu gibi sorunlarla sıkça karşılaşmaktadır (Chinenve Endo, 2012: 780). Genç nüfusun finansal okuryazarlık konusundaki eğitimi bu ve benzeri nedenlerle gün geçtikçe daha da fazla önem kazanmaktadır. Genç yaşta alınacak finansal okuryazarlık eğitimi ilerleyen dönemlerde yanlış kararlar sonucunda oluşacak kayıp ve zararları engelleyecektir (Adeleke, 2013: 33). Özellikle üniversite gençlerine yönelik olarak öğrencilerin finansal konularla ilgilenmesi için projeler yürütülmesi, konferans ve seminerler verilmesi, TV ve radyo programları ile yarışmalar ile üniversite öğrencilerinin finansal konularda bilgi ve farkındalık düzeyinin artırılması, çalışmayan gençlerin finansal konularda bilgilendirilmesi, kamu ve özel sektörde işe yeni başlayanların finans konusunda eğitimi gibi konular yetkili kuruluşların gündemine alınmıştır (Karataş, 2017:144).

Literatür Taraması

1987 yılında Danes ve Hira finansal okuryazarlık seviyesinde erkeklerin bayanlardan daha iyi bir durumda olduğu sonucuna ulaşmışlardır. 1998 yılında Chen ve Volpe, 2006 yılında Worthington, 2010 yılında Abreu ve Mendes ile Dvorak ve Hanley ve 2013 yılında Adeleke eğitim seviyesi ile finansal okuryazarlık arasında ilişki olduğunu gösteren çalışmalar yapmışlardır. 2003 yılında Beal ve Delpachitra üniversiteye başlayan öğrencilerin finansal okuryazarlık seviyesini ölçmüş ve seviye düşük çıkmıştır. Cude ve diğerleri tarafından 2006 yılında yapılan çalışmada öğrencilerin finansal bilgilerinin yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır. 2010 yılında Jorgensen ve Savla'nın yaptığı çalışmada ailelerin finansal bilgi üzerinde etkisiz fakat finansal tutum ve davranışta etkili olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Temizel ve bayram tarafından 2011 yılında yapılan çalışmada öğrenciler kendilerini finansal durumlarını yönetmede kendilerini olduğundan daha başarılı bulmaktadır. 2012 yılında Ansong ve Gyensare tarafından yapılan çalışmanın sonucunda üniversitede okuyan öğrencilerin finansal okuryazarlık seviyesinin yaş ve iş deneyiminden etkilendiği görülmüştür. Ergün ve diğerleri 2014 yılında yaptıkları çalışmada öğrencilerin finansal okuryazarlık seviyesinin temel düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) ve Rusya'daki G20'nin finansal eğitim için ulusal stratejilerin geliştirilmesi çalışmasında diğer ülkelerle birlikte Türkiye için Finansal İçerme ve Tüketici Koruma Gündeminde Entegre Finansal

Eğitim Stratejisi araştırması yayımlanmıştır. Sonuç olarak kişilerin ellerinde ödemeleri yaptıktan sonra düzenli olarak para kalmamaktadır. Kalsa da nasıl değerlendirileceklerini bilmemektedirler. (Russia G20/OECD, 2013:277). İçinde Türkiye'nin de olduğu otuz (30) ülkeden 18-79 yaş arasında 51,650 yetişkin katıldığı finansal okuryazarlık anketi yapılmıştır. Beyaz Rusya, Türkiye, Güney Afrika, Polonya, Malezya, Arnavutluk ve Çek Cumhuriyeti'nin bilgi düzeylerinin çok düşük olduğu görülmüştür (OECD/INFE, 2016: 54). Dünya Bankası ve SPK işbirliği ile yapılan Finansal Yeterlilik Araştırması'na göre Türk halkının finansal yeterliliği, finansal okuryazarlık düzeyi gelir düzeyi arttıkça yükselmektedir. Fakat özellikle faiz oranı ve enflasyon ile ilgili sorularda başarı seviyesinin düştüğü görülmüştür. Bireysel bütçe yönetenler zorunlu olmayan ihtiyaçlara harcama yapmayı tercih ederken, hane halkı bütçesini yönetenler tasarruf yapma eğilimindedir. Katılımcılarının çoğunluğu kısa dönemli finansal plan yapma eğilimindedir ve bildikleri, güvendikleri, riski az- getirisi yüksek finansal ürünlere yatırımı tercih etmektedir. Özellikle karmaşık yapısı olan finansal araçlara yatırım yapılmamasının temel nedeni yeterli bilgilerinin olmaması ve nasıl ulaşılabileceğinin bilinmemesidir. Katılımcılar önemli finansal kararlar almaları gerektiğinde tanıdıkları kişilere ve finans profesyonellerine danışmaktadırlar (SPK,2016).

Metodoloji ve Uygulama

Bu çalışmanın temel amacı üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık konusundaki bilgi düzeylerini incelemektir. Bu kapsamda Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu İşletme programı öğrencilerinin finansal bilgi, tutum ve davranışları araştırılmıştır. Araştırma öğrencilere yapılan yüz yüze anket çalışması ile gerçekleştirilmiştir. Toplamda mezun durumundaki 110 öğrenciye anket uygulanmış, bunlardan 102 tanesi anketi tam olarak cevapladığı için geçerli sayılmıştır. Ankette hane harcamaları ile ilgili 7, gelecek ile ilgili 4, faiz hesaplamaları ile ilgili 6, finansal araçlarla ilgili 5 ve finansal okuryazarlık eğitimi ile ilgili 5 soru olmak üzere toplamda 30 soru sorulmuştur. Sorular OECD/INFE tarafından oluşturulan ölçeğe göre hazırlanmıştır. Toplanan verilerin analizi SPSS programı aracılığı ile yapılmıştır.

Ankete katılan mezun durumundaki öğrencilerin yaş ortalaması 22'dir. 102 öğrencinin %53'ü kız, %47'si erkektir. Sorular ve cevapları aşağıda yer almaktadır.

Tablo 1. Gıda ve Diğer Zorunlu Harcamalar Ödendikten Sonra Elinizde Para Kalıyor Mu?

Cevaplar	Katılımcı Sayısı	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Evet	26	25,5	25,5

Hayır	47	46,1	71,6
Borçları ödeyecek kadar	17	16,7	88,2
Bilmiyorum	12	11,8	100,0
Toplam	102	100,0	

Katılımcıların ellerinde zorunlu harcamadan sonra paralarının kalıp kalmadığını öğrenmek amacı ile sorulan soruya %25,5'lik oran kaldığını, %46,1'lik oranda kalmadığını belirtmiştir. %16,7'lik bir oran ise borçlarını ödeyecek kadar kaldığını %11,8'i bilmediğini belirtmiştir.

Tablo 2. Hanenizde Para En Çok Neye Harcanmaktadır?

Cevaplar	K. Sayısı	Yüzde	K. Yüzde
Temel ihtiyaçlar	32	31,4	31,4
Sağlık	33	32,4	63,7
Kira	24	23,5	87,3
Faturalar	13	12,7	100,0
Toplam	102	100,0	

Yapılan bütçe planlamasına göre gerçekleştirilen ev harcamalarının dağılımını öğrenmek için sorulan soruya sırasıyla sağlık, temel ihtiyaçlar, kira ve faturalara cevabı verilmiştir.

Tablo 3. Elinizde Kalan Para Bütçenizin Ne Kadarıdır?

Cevaplar	K.Sayısı	Yüzde	K. Yüzde
%5	23	22,5	22,5
%12	25	24,5	47,1
%20	25	24,5	71,6
Kalmıyor	29	28,4	100,0
Toplam	102	100,0	

Yapılan harcamalardan sonra bütçenin ne kadarlık kısmının arttığını öğrenmek için sorulan soruya %28,4'lük kısım artmadığını, %24,5'lük oran %12 ile 20 arasında para kaldığını ve %22,5'lük oran ise ellerinde para kalmadığını belirtmiştir.

Tablo 4. Elinizde Para Kaldığında Neler İçin Tasarruf Edilir?

Cevaplar	K.Sayısı	Yüzde	K. Yüzde
Temel ihtiyaçlar	32	31,4	31,4
Sağlık	31	30,4	61,8
Kira	21	20,6	82,4
Yatırım	18	17,6	100,0
Toplam	102	100,0	

Bütçede giderler ödendikten sonra kalan paranın hangi amaçlarla kullanılmak için ayrıldığını öğrenmek amacı ile ilgili soru sorulduğunda sırasıyla temel ihtiyaçlar, sağlık, kira ve yatırım için para ayrıldığı görülmüştür.

Tablo 5. Gıda ve Diğer Zorunlu İhtiyaçlar Nedeniyle Siz ve Haneniz Borç veya Kredi Aldınız mı?

Cevaplar	Katılımcı Sayısı	Yüzde	K. Yüzde
Çok az	24	23,5	23,5
Hayır	40	39,2	62,7
Çok sık	24	23,5	86,3
Bazen	14	13,7	100,0
Toplam	102	100,0	

Zorunlu ihtiyaçları karşılamak için borç paraya ihtiyaç duyulup duyulmadığı konusunda %39,2'lik en yüksek oran duyulmadığı, %23,5 oranlarda ise çok az ve çok sık kullanıldığı ve %13,7'lik oran ise bazen ihtiyaç duyulduğunu belirtmiştir.

Tablo 6. Var Olan Borçlarınızı Ödemek İçin Başka Bir Yerden veya Birinden Borç Alır Mısınız?

Cevaplar	Katılımcı Sayısı	Yüzde	K. Yüzde
Çok az	30	29,4	29,4
Hayır	31	30,4	59,8
Çok sık	20	19,6	79,4
Bazen	21	20,6	100,0
Toplam	102	100,0	

Var olan borçların ödenmesi için tekrar borç alınması ile ilgili soruya %30,4'ü alınmadığını, ona en yakın sonuç olan %29,4'ü çok az alındığını belirtmiştir. Bu katılımcıların dışında kalan kişilerin %20,6'sı bazen ve %19,6'sı çok sık borç alındığını belirtmiştir. Bu durum borcu kapatmak için tekrar borç alınması yönteminin benimsenmediğini göstermektedir.

Tablo 7. Borçlanma Oranınız Gelecekteki Gelirinizin Ne Kadarlık Bir Kısmını Kapsar?

Cevaplar	K. Sayısı	Yüzde	K. Yüzde
%5	24	23,5	23,5
%12	40	39,2	62,7
%20	24	23,5	86,3
%20'den Fazla	14	13,7	100,0
Toplam	102	100,0	

Borç alındığında gelecekte elde edilecek gelirin ne kadarlık bir kısmının borçları ödemek için kullanılması gerektiği ile ilgili soruya %32,4'ü %5'inin, %25,5'ü %12'sinin, %24,5'uğu %20'sinin ve %17,6'sı %20'den fazlasının cevabını vermiştir.

Tablo 8. Elinize Para Geçtiğinde Nasıl Kullanılacağını Planlar Mısınız?

Cevaplar	K. Sayısı	Yüzde	K. Yüzde
Evet	40	39,2	39,2
Hayır	28	27,5	66,7
Bazen	34	33,3	100,0
Toplam	102	100,0	

İleriye yönelik bütçe harcamaları ile ilgili olarak plan yapılması ile ilgili soruya %39,2'si yaptıklarını, %33,3'ü bazen yaptıklarını ve %27,5'i yapmadıklarını belirtmiştir. Gelecekteki bütçe harcama planlarının genellikle yapıldığı anlaşılmaktadır.

Tablo 9. Gelecek ile Yaptığınız Planlar En Çok Ne Kadar Uzun Sürelidir?

Cevaplar	K. Sayısı	Yüzde	K. Yüzde
Plan yapmam	32	31,4	31,4
3 aydan az	22	21,6	52,9
3-6 ay	26	25,5	78,4
6 aydan fazla	22	21,6	100,0
Toplam	102	100,0	

Gelecekteki bütçe harcamalarının süresinin ortaya çıkarılması için sorulan soruya %31,4'ü plan yapmadığını, %25,5'ü 3 ile 6 ay arasında plan yaptığını, %21,6'lık oranlarda ise ya 3 aydan daha az ya da 6 aydan fazla süre için plan yaptığını belirtmiştir.

Tablo 10. Yaşlılığınızda Giderlerinizi Karşılama İçin Planınız Nedir?

Cevaplar	K. Sayısı	Yüzde	K. Yüzde
Bireysel emeklilik	36	35,3	35,3
Emekli maaşı	29	28,4	63,7
Kendi işim	20	19,6	83,3
Bilmiyorum	17	16,7	100,0
Toplam	102	100,0	

Katılımcılara yaşlılıkta yapacakları harcamalar için yaptıkları plan ile ilgili fikirleri sorulduğunda %35,3'ü bireysel emeklilik yapmayı, %28,4'ü emekli maaşını harcamayı, %19,6'sı kendi işini yapmayı planladığını ve %16,7'si fikrinin olmadığını belirtmiştir.

Tablo 11. Yaşlandığınız Zaman Tüm Harcamalarınızı Karşılama Konusunda Endişe Duyuyor Musunuz?

Cevaplar	K. Sayısı	Yüzde	K. Yüzde
Evet	32	31,4	31,4
Hayır	34	33,3	64,7
Bazen	30	29,4	94,1
Hiç düşünmedim	6	5,9	100,0
Toplam	102	100,0	

Yaşlılık döneminde yapılacak harcamaları karşılamak amacı ile endişelerinin olup olmadığı ile ilgili fikirleri sorulduğunda %33,3'lük kısmı endişe duymadığını, %31.42'lük kısmı endişe duyduğunu, %29,4'lük kısmı bazen duyduğunu ve %5,9'lük kısmı bu konu ile ilgili hiç düşünmediğini belirtmiştir.

Tablo 12. 5 Kardeşe 1.000 TL Eşit Dağıtıldığında Her Biri Ne Kadar Alır?

Cevaplar	K. Sayısı	Yüzde	K. Yüzde
200 TL	62	60,8	60,8
Diğer	21	20,6	81,4
Bilmiyorum	14	13,7	95,1
400 TL	5	4,9	100,0
Toplam	102	100,0	

Katılımcıların basit finansal hesapları yapabilmeleri ile ilgili ilk soru olan basit bölme işlemi ile ilgili soruya %60,8'si doğru cevabı verirken kalan %39,2'lik kısmın %25,5'i yanlış cevap vermiş ve %13,7'si bilmediğini belirtmiştir.

Tablo 13. Arkadaşınıza Akşam 25 TL Borç Verdiniz Sabah 25 TL'yi Geri Verdi. Size Borç İçin Ne Kadar Faiz Ödedi?

Cevaplar	K. Sayısı	Yüzde	K. Yüzde
%72	17	16,7	16,7
%12	31	30,4	47,1
%0	44	43,1	90,2
Bilmiyorum	10	9,8	100,0
Toplam	102	100,0	

Faiz bilgisi ile ilgili olarak sorulan soruya sadece %43,1'i doru cevap verirken, %47,1'i yanlış cevap vermiştir ve %9,8'i bilmediğini belirtmiştir.

Soru 14. Bankaya %2 Faizle 100 TL Yatırıldığında 1 Sene Sonra Toplam Ne Kadar Parası Olur?

Cevaplar	K. Sayısı	Yüzde	K. Yüzde
102	42	41,2	41,2
200	22	21,6	62,7
101	18	17,6	80,4
Bilmiyorum	20	19,6	100,0
Toplam	102	100,0	

Katılımcıların yıllık basit faiz hesaplaması yapma becerini ölçmek amacı ile ilgili sorulan soruya %41,2'si doğru cevabı vermiştir. %39,2'lik kısmı yanlış cevap vermiştir. %19,6'sı ise bilmediğini belirtmiştir.

Tablo 15. Aynı Bankadan Basit Faiz ile 1 Yıl Yerine 5 Yıl Sonra Para Çekildiğinde Elimize Ne Kadar Geçer?

Cevaplar	K. Sayısı	Yüzde	K. Yüzde
102 TL'den fazla	29	28,4	28,4
Tam 102	34	33,3	61,8
102 den az	13	12,7	74,5
Bilmiyorum	26	25,5	100,0
Toplam	102	100,0	

Bir yıldan fazla basit hesaplaması yapmadaki beceri durumunu ölçmek için aynı sorunun süresi beş yıla uzatılarak soru sorulduğunda %28,4'ü doğru cevabı verirken %46'sı yanlış cevabı vermiştir ve %25,5'i bilmediğini belirtmiştir.

Tablo 16. Hesabınızda 100 TL var ve Yıllık Mevduat Faiz Oranı da %2 ise 5. Yıl Sonunda Bileşik Faiz ile Paranız Ne Kadar Olur?

Cevaplar	K. Sayısı	Yüzde	K. Yüzde
200	30	29,4	29,4
120	27	26,5	55,9
110,41	12	11,8	67,6
Bilmiyorum	33	32,4	100,0
Toplam	102	100,0	

Bileşik faiz hesaplama bilgi ve becerisi ölçmek için sorulan soruya %11,8'i doğru cevabı verirken, %55,9'u yanlış cevap vermiştir ve %32,4'ü fikri olmadığı cevabını vermiştir.

Tablo 17. Bir Arkadaşınıza Bugün 10.000 TL Miras Kalıyor ve Kardeşine de 3 Yıl Sonra 10.000 TL Miras Kalıyor. Bu Dağılıma Göre Hangisi Daha Zengindir?

Cevaplar	K. Sayısı	Yüzde	K. Yüzde
Arkadaşım	25	24,5	24,5
Arkadaşımın kardeşi	40	39,2	63,7
Eşit zenginlikte	20	19,6	83,3
Bilmiyorum	17	16,7	100,0
Toplam	102	100,0	

Paranın zaman değeri hesaplaması ile ilgili soru sorulduğunda sadece %24,5’u doğru cevap verirken, %58,8’i yanlış cevap vermiştir ve %16,7’si cevabı bilmediğini belirtmiştir.

Tablo 18. Aşağıdaki Finansal Araçlarından Hangilerine Yatırım Yaptınız?

Cevaplar	K. Sayısı	Yüzde	K. Yüzde
Hisse senedi	15	14,7	14,7
Tahvil	6	5,9	20,6
Hazine bonusu	3	2,9	23,5
Repo	3	2,9	26,5
Banka mevduatı	1	1,0	27,5
Banka mevduatı	1	1,0	27,5
Altın	5	4,9	32,4
Döviz	1	1,0	33,3
Hiçbiri	68	66,7	100,0
Toplam	102	100,0	

Katılımcıların yatırım araçlarını bilme ve yatırım yapma düzeylerinin belirlenebilmesi amacı ile ilgili sorulan soruya sırasıyla çoğunluğu oluşturan %66,7’lik bir kısım hiçbirine yatırım yapmadıklarını belirtmişlerdir. Yatırım yapanların seçtikleri yatırım araçları %14,7’lik bir oranla başta hisse senedi olmak üzere, tahvil, altın, hazine bonusu, repo, banka mevduatı ve dövizdir.

Tablo 19. Yatırımcı B Şirketine Ait Hisse Senedini Alırsa Ne Olur?

Cevaplar	K. Sayısı	Yüzde	K. Yüzde
B nin bir kısmına ortak	26	25,5	25,5
B ye borç vermiş	32	31,4	56,9
B nin alacaklısı	19	18,6	75,5
Hiçbiri	12	11,8	87,3
Bilmiyorum	13	12,7	100,0
Toplam	102	100,0	

Hisse senedine yatırım yapıldığında konumunun ne olacağını bilip bilinmediğine dair soru sorulduğunda %25,5'i doğru cevabı verirken, %31,4'ü tahville karıştırmış, %18,6'sı alacaklısı olacağını, %11,8'si hiçbirinin doğru cevap olmadığını ve %12,7'si fikri olmadığını belirtmiştir.

Tablo 20. Hisse Senedine Yatırım Yapmak Yatırım Fonuna Yatırım Yapmaktan Daha Güvenlidir.

Cevaplar	K. Sayısı	Yüzde	K. Yüzde
Doğru	33	32,4	32,4
Yanlış	40	39,2	71,6
Bilmiyorum	29	28,4	100,0
Toplam	102	100,0	

Hisse senedine yatırım yapıldığında getirisinin riski konusundaki bilgisinin yatırım fonu ile karşılaştırılarak araştırılması için sorulan soruya %39,2'si doğru cevabı verirken %32,4'ü yanlış cevap vermiştir. %28,4'ü ise bu konuda fikri olmadığını belirtmiştir.

Tablo 21. Faizlerin Düşmesi Tahvil Fiyatlarında Ne Gibi Etki Yaratır?

Cevaplar	K. Sayısı	Yüzde	K. Yüzde
Artar	33	32,4	32,4
Azalır	31	30,4	62,7
Aynı kalır	18	17,6	80,4
Bilmiyorum	20	19,6	100,0
Toplam	102	100,0	

Tahvilin faiz oranının fiyatı üzerindeki etkisinin bilinip bilinmediğinin araştırılması amacı ile sorulan soruya %30,4'ü doğru cevabı verirken %50'si yanlış cevap vermiştir ve %19,6'sı bu konuda fikri olmadığını belirtmiştir.

Tablo 22. Menkul Kıymetin Kısa Bir Süre Sonra Geri Satın Alınmasını Öngören Satış İşlemine Ne Denir?

Tahvil	25	24,5	24,5
Repo	36	35,3	59,8
Bono	17	16,7	76,5
Hisse Senedi	11	10,8	87,3
Bilmiyorum	13	12,7	100,0
Toplam	102	100,0	

Yatırım araçlarından reponun ne olduğunu bilme seviyelerinin ölçülmesi amacı ile ilgili sorulan soruya %35,3'ü doğru cevap vermiştir. %24,5'u tahville, %16,7'si

bonoyu, %10,8'si hisse senedi ile repoyu karıştırmıştır. %12,7'si ise bilmediğini belirtmiştir.

Tablo 23. Finansal Okuryazarlıkla İlgili Sertifikalı Bir Eğitim Programına Katıldınız Mı?

Cevaplar	K. Sayısı	Yüzde	K. Yüzde
Evet Katıldım	19	19	19
Hayır Katılmadım	83	81	100
Toplam	102	100,0	

Katılımcıların finansal okuryazarlıkla ilgili herhangi bir eğitim alarak sertifika sahibi olup olmadığı araştırıldığında %19'u katıldığını, %81'i ise katılmadığını belirtmişler.

Tablo 24. Paranızı Yönetme, Yatırım ile İlgili Eğitim Aldınız Mı?

Cevaplar	K. Sayısı	Yüzde	K. Yüzde
Evet	41	40,2	40,2
Hayır	61	59,8	100,0
Toplam	102	100,0	

Katılımcılara bütçe idaresi ve yatırım yapmak ile ilgili eğitim alıp almadıkları sorulduğunda %40,2'si bu konu ile ilgili eğitim aldıklarını ve %59,8'si almadığını belirtmiştir.

Tablo 25. Finansal Okuryazarlıkta Kendinizi Ne Kadar Yeterli Görüyorsunuz Puanlayınız. (1 En Düşük 7 En Yüksek)

Cevaplar	K. Sayısı	Yüzde	K. Yüzde
1	35	34,3	34,3
2	26	25,5	59,8
3	19	18,6	78,4
4	18	17,6	96,1
5	3	2,9	99,0
6	1	1,0	100,0
Toplam	102	100,0	

Katılımcılara finansal okuryazarlık konusunda kendilerini yeterli bulup bulmadıkları ile ilgili soru sorulduğunda %34,3'ü kendini çok yetersiz hissetmektedir. Bilgi seviyesi arttıkça oranlar hızla düşmektedir. En yüksek puan olan 7'yi hiçbir katılımcı seçmemiştir.

Tablo 26. Para İdaresinin Farklı Yönlerine İlişkin Daha Fazla Bilgi Sahibi Olmak İster Miydiniz?

Cevaplar	K. Sayısı	Yüzde	K. Yüzde
Evet	33	32,4	32,4
Hayır	34	33,3	65,7
Bilmiyorum	35	34,3	100,0
Toplam	102	100,0	

Bütçe yönetimi ile ilgili farklı yöntem ve araçlara ilişkin katılımcıların bilgi seviyesini artırma istekleri ile ilgili soru sorulduğunda %34,3'ü fikri olmadığını, %33,3'ü istemediğini ve %32,4'ü istediğini belirtmiştir.

Tablo 27. Finansal Ürünlerle İlişkin Daha Fazla Bilgi Edinmek İster Misiniz?

Cevaplar	K. Sayısı	Yüzde	K. Yüzde
Evet	40	39,2	39,2
Hayır	34	33,3	72,5
Bilmiyorum	28	27,5	100,0
Toplam	102	100,0	

Finansal piyasalarda yer alan finansal ürünlere ait bilgi seviyesi artırmak isteği ile ilgili soru sorulduğunda %39,2'si istediğini, %33,3'ü istemediğini ve %27,5'u bu konu ile ilgili fikrinin olmadığını belirtmiştir.

Sonuç

Finansal okuryazarlık kişilerin hem bütçe hem de yatırım yapma becerisini gösteren ve artıran bir olgudur. Finansal okuryazarlık seviyesi finansal erişim ve eğitim ile artmaktadır. Artan bu seviye kişilerin gelir-harcama kalemlerini düzenlenip yatırım hacminde artışa neden olmaktadır.

Özellikle genç nüfus için finansal okuryazarlık daha da önemli bir hale gelmiştir. Bu nedenle bu çalışmada uygulama alanı olarak Hitit Üniversitesi öğrencileri seçilmiştir. Üniversitede finansal okuryazarlıkla ilgili en yoğun dersler işletme bölümlerinde verilmektedir. Bu nedenle İşletme Bölümü öğrencilerinden mezun durumundakilere uygulama yapılmıştır. Uygulama OECD'nin hazırlamış olduğu anketlerden yola çıkılarak hazırlanan yüz yüze anket yöntemi ile yapılmıştır.

Çalışmada ilk önce hane halkının bütçe yönetimi ile ilgili sorular sorulmuştur. Katılımcıların çoğunluğu gıda ve zorunlu harcamalar dışında ellerinde para kalmadığını ifade etmişlerdir. Paranın en çok sağlık, temel ihtiyaçlar ile kira giderlerine harcadığını ve de bu harcamalar için çok fazla borç alınmadığı belirtmişlerdir. Eğer ellerinde para kalırsa ileride oluşabilecek temel ihtiyaçlar ve sağlık için bu paranın ayrıldığı ifade etmişlerdir. Var olan borçlarını ödemek için tekrar borçlanmayı

düşünmemektedirler ve de borçları gelirlerinin az bir kısmını oluşturmaktadır. Bu da gençlerin borçlanmaktan çekindiklerini göstermektedir.

Çalışmanın ikinci kısmını gelecek ile ilgili planları oluşturmaktadır. Katılımcıların çoğunluğu gelecek ile ilgili plan yapmaktadır fakat bu planlar çok kısa süreli olmaktadır. Yaşlandıklarındaki refahları için genellikle bireysel emeklilik ve emekli maaşına güvenmektedirler. Yaşlılıktaki harcamalarını karşılamada endişe duyma konusunda evet diyenlerle, hayır ve bazen diyenlerin oranları birbirine yakın çıkmıştır. Endişe duymayanların oranı ise çok düşük çıkmıştır. Bu durum gençlerin ilerideki yaşamları için maaşlar dışında bir yapmayı düşünmediklerini göstermektedir. Bu da yaşlarının çok genç olmasına bağlanabilir.

Üçüncü kısım ile birlikte finansal okuryazarlık seviyeleri ölçülmeye başlanılmıştır. Bu bölümde basit bölme işlemleri, faiz işlemleri ve paranın zaman değeri ile ilgili sorular yer almaktadır. Basit bölme işlemi ile ilgili soruya çoğunluk doğru cevap vermiştir. Faiz olgusu ile ilgili soruda çoğunluk doğru cevap verse de doğru cevap oranında ciddi bir düşüş yaşanmıştır. Basit faizle ilgili yıllık soruya çoğunluk doğru cevap vermiştir ama süre uzayınca bu oran yarı yarıya düşmüştür. Bileşik faizle ilgili soruya katılımcıların yarısından fazlası yanlış cevap vermiştir. Paranın zaman değeri yani enflasyon ile ilgili soruya ise yine yarısından fazlası yanlış cevap vermiştir. Bu durum OECD/INFE'nin sonuçlarına oldukça benzer çıkmıştır. Gençler basit bölme işlemi yapabilirken faiz ve enflasyon ile ilgili sorularda başarısız olmuşlardır.

Çalışmanın dördüncü bölümü finansal yatırım araçlarının bilinme düzeyi ile ilgilidir. Yatırım araçları sıralanarak yatırım yaptıkları hangisi diye sorulduğunda büyük çoğunluğu hiçbirine yatırım yapmadığını belirtmiştir. Yatırım yapanlar ise çoğunlukla hisse senedini tercih etmiştir. Yatırım aracı olarak hisse senedinin özelliklerinin bilinme düzeyi sorulan iki soruda da çoğunluk yanlış cevap vermiştir. Tahvil fiyatı ve faiz ilişkisi ile ilgili soruya katılımcıların yaklaşık %60'ı yanlış cevap vermiştir. Reponun tanımının sorulduğu soruya katılımcıların yaklaşık %65'i yanlış cevap vermiştir. Bu bölümden elde edilen verilerden katılımcıların işletme bölümü öğrencisi olması ve mezun durumunda olmalarına rağmen finansal yatırım araçları hakkındaki bilgi düzeylerinin çok düşük olduğu bilgisi elde edilmektedir. Çalışmanın beşinci ve son bölümünde öğrencilerin finansal okuryazarlıkla ilgili kendilerini geliştirme istekleri araştırılmıştır. Katılımcıların kendilerini finansal okuryazarlık konusunda yetersiz görmelerine rağmen çoğunluk bu konu ile ilgili kendini geliştirmek istememektedir.

Sonuç olarak katılımcıların finansal okuryazarlık seviyesinin oldukça yetersiz olduğu görülmüştür. Bu durum OECD/INFE'nin yaptığı araştırma sonuçları ile uyumlu çıkmıştır. Türkiye'de özellikle genç nüfusun bu konudaki eğitimlerine ait stratejilerin oluşturularak biran önce başlanması ve finansal okuryazarlığın gerek

kişisel gerekse ulusal bazda artırılması gerekliliği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca çalışmada seçilen öğrencilerin finansal okuryazarlık için gerekli dersleri almasına rağmen seviyenin düşük çıkması, teorik bilginin ihtiyaç duyulup uygulamaya geçirilmediği sürece önemsenmediğini veya unutulduğunu göstermektedir. Eğitim programlarına eklenecek uygulama dersleri etkinliği artıracaktır.

Kaynaklar

- ADELEKE, Titus (2013), "The Effects of Gender and Gender Role on the Financial Literacy of College Students", Wilmington, North Carolina: Oklahoma State University, July.
- AMIDZIC, G., Massara, A. ve Mialou A. (2014). Assessing Countries' Financial Inclusion Standing—A New Composite Index, International Monetary Fund, 14(36): 1- 31.
- ALTINTAŞ, Kadir Murat (2009), "Belirlenmiş Katkı Esaslı Emeklilik Planlarında Finansal Eğitimin Önemi: Katılımcıların Finansal Okur Yazarlığı Çerçevesinde Alternatif Bir Yatırım Eğitim Modeli", ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt.5, Sayı. 9, ss. 151-176.
- ATKINSON, A. and F. Messy (2012), "Measuring Financial Literacy: Results of the OECD / nternational Net ork on Financial Education (NFE) Pilot Study", OECD Working Papers on Finance, Insurance and Private Pensions, No. 15, OECD Publishing. <http://dx.doi.org/10.1787/5k9csfs90fr4-en>
- BDDK (2014), Finansal Erişim, Finansal Eğitim, Finansal Tüketicinin Korunması Stratejisi ve Eylem Planları 2014 https://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Mevzuat/Finansal_Tuketici-nin_Korunmasina_Iliskin_Duzenlemeler/13587finansal_erisim_finansal_egitim_ve_finansal_tuketicin_korunmasi_stratejisi_ve_eylem_planlari_konulu_basbakanlik_genelgesi.pdf
- CHINEN, Kenichiro - Endo, Hideki (2012), "Effects of Attitude and Background on Students' Personal Financial Ability: A United States Survey", International Journal of Management, Vol. 29 No. 2, June, pp. 778-791.
- FUHRMANN, B. 16 Kasım 2015, Measures and Effects of Financial Education. JVI Course on Financial Education, Viyana
- HAWKINS, P. (2011). "Financial access: what has the crisis changed?". Erişim: 10 Ağustos 2015, Bank for International Settlements Çalışma Tebliği No. 56. <http://www.bis.org/publ/bppdf/bispap56c.pdf>
- HOLZMANN, R. (2010) „Bringing Financial Literacy and Education to Low and Middle Income Countries: The Need to Review, Adjust and Extend Current Wisdom“ World Bank Social Protection Discussion Paper, No 56501.
- JARIWALA, Harsha and SHARMA, M., (2011). "Financial Literacy: A Call for an Attention. Conference on Inclusive & Sustainable Growth Role of Industry", Government and Society Conference Proceedings.
- KARATAŞ, Çiğdem. Finansal Okuryazarlığın Geliştirilmesinde Merkez Bankalarının Rolü ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası İçin Bir Değerlendirme. Uzmanlık Yeterlik Tezi.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası İletişim ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü Ankara,
Mayıs 2017

- KLAPPER, Leora, LUSARDI, Annamariave PANOS, Georgios A. (2013).“
- MANDELL, L. (2006). “Financial Literacy: If It’s So Important, Why Isn’t It Improving?”,
Erişim: 30 Aralık 2015, Networks Financial Institute Çalışma Tebliği 2006-PB-08. [http://
papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=923557](http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=923557)
- LUSARDI, Annamaria, MITCHELL, Olivia S. and Curto, Vilsa (2010). “Financial Literacy
Among The Young”, Journal of Consumer Affairs, S. 44(2), s. 358-380.
- OECD (2012), Supplementary Questions: Optional Survey Questions for the OECD INFE
Financial Literacy Core Questionnaire March 2012 [http://www.oecd.org/daf/fin/financial-
education/49878153.pdf](http://www.oecd.org/daf/fin/financial-education/49878153.pdf)
- OECD INFE (2011) Measuring Financial Literacy: Questionnaire and Guidance Notes for
Conducting an Internationally Comparable Survey of Financial Literacy [http://www.oecd.
org/daf/fin/financial-education/49319977.pdf](http://www.oecd.org/daf/fin/financial-education/49319977.pdf)
- OECD/INFE (2012) High-Level Principles On National Strategies For Financial Education
August 2012 [http://www.oecd.org/g20/summits/los-cabos/OECD-INFE-Principles-National-
Strategies-Financial-Education.pdf](http://www.oecd.org/g20/summits/los-cabos/OECD-INFE-Principles-National-Strategies-Financial-Education.pdf)
- OECD/INFE (2014), Guidelines For Private And Not-For-Profit Stakeholders In Financial
Education 2014, [http://www.oecd.org/daf/fin/financial-education/guidelines-private-not-
for-profit-financial-education.pdf](http://www.oecd.org/daf/fin/financial-education/guidelines-private-not-for-profit-financial-education.pdf)
- OECD/INFE (2016), International Survey of G20/Oecd Infe Core Competencies Framework On
Financial Literacy For Adult S Adult Financial Literacy Competencies 2016
- RUSSIA G20/OECD (2013), Advancing National Strategies For Financial Education 2013 [http://
www.oecd.org/finance/financial-education/G20_OECD_NSFinancialEducation.pdf](http://www.oecd.org/finance/financial-education/G20_OECD_NSFinancialEducation.pdf)
- SPK (2016), Türkiye Finansal Yeterlilik Araştırması Sonuç Raporu [http://iifc.com.tr/2017/06/16/
turkiye-finansal-yeterlilik-arastirmasi-sonuc-raporu-hazirlandi/](http://iifc.com.tr/2017/06/16/turkiye-finansal-yeterlilik-arastirmasi-sonuc-raporu-hazirlandi/)